

Druivenpluk aan de Douro*

Jacqueline Zirkzee

© 2009, 2020

Schrijven op de tast is niet eenvoudig. Toch wil ik dit verhaal, een bekentenis zo u wilt, op papier zetten. De duisternis zorgt op een paradoxale manier voor helderheid: het werpt een mens terug op zichzelf. Het keert de blik die niet meer vrij kan rondwaren naar binnen en richt deze op het eigen innerlijk. Wat ik daar dezer dagen zie, vervult me met walging. Maar laat ik samenhangend proberen te blijven en mijn bekentenis afleggen zoals het hoort, te beginnen bij het begin.

Ik hield van Alex. Hij was achtentwintig jaar, in de kracht van zijn leven en mooi als een jonge Griekse god. Als ik in zijn nabijheid verkeerde, moest ik me er soms van weerhouden om met mijn handen door zijn zwarte krullen te woelen, mijn vingers langs de klassieke lijn van zijn hals te laten glijden, over zijn schouders, zijn smalle, gespierde rug. Verder dan dat ging mijn verlangen niet. Eigenlijk was louter zijn nabijheid voldoende voor mij, het was alleen dat

een gebaar van genegenheid in de vorm van een liefdevolle aanraking onze relatie in mijn ogen had vervolmaakt. Ik noem het liefde, Liselot zou zeggen dat het lust was. Maar Liselot is dan ook een trut eerste klas.

Ondanks de enorme verschillen tussen ons beiden leek het alsof Alex mijn gezelschap op prijs stelde. Hij nam me in vertrouwen en leek zich niet te generen om zich samen met mij in het openbaar te vertonen, iets waar Liselot beduidend meer moeite mee had. Ik aanbad hem, maar zorgde ervoor dit zorgvuldig te verbergen achter een nuchtere, kameraadschappelijke houding. We gingen hartelijk met elkaar om en ik weet zeker dat Alex geen idee had van mijn honger, mijn passie voor hem. Vreemd genoeg maakte het me helemaal niet uit dat mijn gevoelens onbeantwoord zouden blijven: het was genoeg voor mij dat ik regelmatig in zijn aanwezigheid verkeerde. Misschien leg ik wat veel nadruk op zijn lichamelijke aantrekkingskracht, zijn mooie blauwe ogen omkranst door dikke zwarte wimpers, zijn soepele lijf – maar dat ligt aan mijn eigen omstandigheden. Wat me het meeste aantrok in Alex was zijn karakter. Hij was altijd opgeruimd; een vriendelijke, goedgeefse en goedlachse jonge man die, hoewel alles hem mee leek te zitten in het leven, gespeend was van iedere vorm van arrogantie.

Ik had zelf ook mooie ogen, donker en glanzend, maar daarmee was de bron van mogelijke complimenten op fysiek gebied aan mijn adres dan ook wel meteen uitgeput. Het heeft weinig zin om eromheen te draaien: ik ben een soort wangedrocht, een wezen dat, zonder werkelijk mismaakt te zijn, in alle opzichten verkeerd in elkaar is gezet. Met mijn lengte van nauwelijks meer dan anderhalve meter, een rechterschouder die iets hoger zit en een

linkerbeen dat iets korter is dan het andere, zie ik er al volslagen belachelijk uit als ik gewoon loop, laat staan wanneer ik me aan andere activiteiten waag. Mijn gezicht is een rommeltje: verfrommelde trekken in een soort apenkop. Een chimpansee heeft ook mooie ogen. Misschien is dat wel een van de voordelen van mijn huidige situatie; ik hoef niet meer op mijn hoede te zijn voor spiegels.

Alex was een telg uit een oud Brits geslacht van portschippers. Hoewel de meeste drankhandelaren vandaag de dag niet eens een vaarbewijs bezitten, worden ze nog steeds ‘schippers’ genoemd. Mijn vriend was nogal trots op de kleurrijke geschiedenis van zijn familie, en vertelde aan wie het maar horen wilde dat een van zijn voorouders in de middeleeuwen was meegetrokken met de kruisvaarders en uitgeput in Porto was gestrand na een reeks stormen in de Golf van Biskaje. Of hij hier bewijzen voor had weet ik niet, maar het was een feit dat zijn familie al in de zeventiende eeuw vaten zogeheten ‘Rode Portugal’ naar Engeland verscheepte in ruil voor gedroogde kabeljauw die uit Newfoundland werd gehaald.

‘Het was natuurlijk maar gewone rode tafelwijn,’ vertelde Alex me bij een van onze eerste ontmoetingen. ‘Niet meer dan een bevredigend substituut voor Franse wijn wanneer we weer eens overhoop lagen met de Fransen. Door het verscheppen had die boerse Portugese wijn nogal wat te lijden. Zeelui ontdekten dat de wijn beter houdbaar werd wanneer ze wat brandy in de tonnen gooiden. Uiteindelijk kwam een Britse wijnkoopman – ik ben ervan overtuigd dat dit een van mijn voorvaderen moet zijn geweest – aan het einde van de zeventiende eeuw in het portstadje Lamego, waar hij in het klooster door de abt werd onthaald op ‘echte’

port. Hij ontdekte dat de smaak en kwaliteit enorm verbeterd werd door een flinke scheut sterkedrank, vooropgesteld dat je die niet achteraf aan de wijn toevoegde zoals de schippers deden, maar ter plaatse, tijdens het wijn maken, wanneer het druivensap nog bezig is te gisten.'

'Dus daarom is port altijd enigszins zoet,' riep ik als een brave leerling. Ik hield ervan als hij op zijn praatstoel zat.

Alex knikte. 'De brandy zet de gisting stop en niet alle druivensuikers worden omgezet in alcohol. De suikers die overblijven geven de port een volle, zoete smaak, de sterkedrank geeft het wat meer pit, en de lagering op fust zorgt voor een hemels huwelijk tussen smaken en aroma's, een geheimzinnig alchemistisch proces dat we nog steeds niet helemaal hebben weten te doorgronden.'

Hij sprak dan misschien als een ervaren portschipper, maar Alex had in zijn hele leven nog nooit een slag uitgevoerd. Zijn familie had, ondanks oorlogen, boerenopstanden en misoogsten, in de loop der eeuwen een kapitaal verdiend aan de porthandel. Alex behoorde tot die selecte groep van gefortuneerde jongelingen wier enig doel op deze aarde is hun natuurlijke talenten te ontplooiën en deze op beminnelijke wijze ten toon te spreiden, een taak waarvan hij zich zorgvuldig kweet.

Zijn familie bezat nog steeds een aantal grote pakhuizen in Porto, de noordelijke Portugese haven van waaruit nog steeds alle port wordt verscheept, en bezat uitgestrekte landgoederen in het achterland, voornamelijk wijngaarden en landhuizen in de kloof waardoor zich de rivier de Douro slingert.

Alex' oom John was de 'neus' van het familiehuis. Hij was degene die het karakter van hun zeer succesvolle portmerken bepaalde door net zoals een parfumeur bepaalde samenstellingen te creëren met een specifieke geur, en in dit geval ook smaak. Toen ik Alex al een paar jaar kende, nodigde oom John Alex uit om in die septembermaand, de oogsttijd, een kijkje te komen nemen op het voornaamste wijngoed van de firma. Hij was er sinds zijn middelbareschooltijd niet meer geweest.

Ik was in de zevende hemel toen Alex mij uitnodigde om met hem mee te gaan. Niet vanwege de interessante deal die hij me in het vooruitzicht stelde, namelijk om buiten de markt om een partij jonge vintage port te kunnen inkopen als belegging, maar omdat ik een week lang in Alex' gezelschap zou verkeren. Natuurlijk waardeerde ik het enorm dat hij oog had voor mijn zakelijke belangen. Ik onderhield mezelf met allerlei handeltjes: wijn, antieke meubelen, oude sieraden – niets spectaculairs, en zeker geen vetpot, maar ik had een bepaalde feeling voor lucratieve zaakjes en een handige partner die de verkoop deed.

Op dat moment deed een beetje aardige vintage port gemakkelijk tachtig pond per fles, voor een vintage van uitzonderlijke kwaliteit werd grif het dubbele neergegeld. Het predicaat 'vintage' komt alleen op het etiket van een portfles te staan als het een uitstekende wijn van een bijzonder goed oogstjaar betreft. In mindere jaren wordt er soms helemaal geen vintage gemaakt. Gewone port bestaat uit diverse soorten port, afkomstig uit verschillende oogstjaren. Een vintage is dus iets speciaals.

Alex' voorstel was aantrekkelijk. Jonge vintage port is relatief goedkoop en de traditionele Britse liefde voor oude vintage vormt een constante factor, betrekkelijk

ongevoelig voor economische ups en downs, zodat vintages een goede investering vormen. Ik verheugde me enorm op onze reis en dook in de boeken om me op de hoogte te stellen van het fenomeen vintage port. Goede vintage wordt met de jaren alleen nog maar beter, als de fles tenminste onder gecontroleerde omstandigheden wordt bewaard. Door de droesem in de fles blijft de smaak van de port zich ook nadat deze gebotteld is ontwikkelen. De port krijgt een heel eigen karakter, in tegenstelling tot de gestandaardiseerde consumptieflessen met gefilterde ‘blends’ van port uit verschillende jaren die allemaal dezelfde smaak moeten hebben.

Ik was minder in mijn sas toen ik hoorde dat Liselot ook mee zou gaan naar Portugal. Liselot noemde zichzelf koket ‘model-slash-actrice’. Volgens mij was ze voornamelijk werkzaam in reclamespots, als ze al werk had, maar ze gedroeg zich alsof ze Anne Hathaway was, met wie ze enige gelijkenis vertoonde. Ze was ontegenzeggelijk beeldschoon, maar dat is dan ook gelijk het enige positieve dat ik over haar te melden heb. Wat me het meeste dwars zat, was dat zij en Alex samen op een droompaar uit een driestuiverromannetje leken. Als zij erbij was, voelde ik me er altijd bijbunghelen. Ik zou het geen jaloezie willen noemen. Het was gewoon een feit dat Liselot altijd alle aandacht opeiste: ze draaide met haar kont, schudde met haar lokken, maakte aanstellerige gebaartjes en kletste de oren van je hoofd. Niet dat Alex romantische gedachten over haar leek te koesteren, godzijdank. Hij vond haar gewoon een gezellige meid, zei hij altijd. Het klonk oprecht, en met de dood in mijn hart beaamde ik zijn woorden.

Die fatale morgen, een dag of wat voordat we zouden vertrekken, stapte ik zijn Londense flat binnen. Alex had me zijn sleutel gegeven, en ik koesterde dit blijk van vertrouwen als een kostbare schat. Ik zou nooit wagen er misbruik van te maken en ik gebruikte de sleutel vrijwel nooit, behalve als ik Alex' kat verzorgde wanneer hij op reis was. Dit was een van de zeldzame keren dat ik er onaangekondigd binnenstapte. Ik moest een boodschap doen in de buurt en ik was mijn portefeuille vergeten mee te nemen, daarom ging ik naar het appartement. Ik wilde even een paar pond lenen uit het kistje op het tafeltje bij de deur waar Alex altijd wat geld in had zitten voor fooien aan bezorgers en dergelijke. Hij had volgens mij iets gezegd over een eetafspraak die hij die middag had en het was lunchtijd, daarom belde ik niet eerst aan.

Toen ik de voordeur opende, hoorde ik dat Alex in de woonkamer aan de telefoon zat. Ik hield mijn mond omdat ik hem niet wilde storen, ik zou straks wel even zwaaien bij de kamerdeur. Terwijl ik langzaam mijn jas open knoopte om het geld in mijn binnenzak te kunnen steken, drongen zijn woorden tot me door.

‘Jaaa, Quasimodo gaat mee,’ hoorde ik hem zeggen. ‘Nee, niks aan te doen, ik heb hem al gevraagd.’ Stilte. ‘Ach meid, dat heeft hij echt niet in de gaten, laat dat maar aan mij over.’ Stilte. ‘Welnee... Ja! Lachen.’ Hij lachte. ‘Bye.’

Ik stond als bevroren. Het was alsof alle leven, alle vreugde uit me wegvloede, en er iets heel naars en kouds en hards voor in de plaats kwam. Quasimodo. Nam hij me dáárom mee? Om samen met Liselot grapjes over mij te kunnen maken? O, ik wilde graag zijn clown zijn, zijn nar, zijn voetveeg. Ik wilde alles voor hem zijn, maar niet op deze manier. Quasimodo... De klokkenluider van de Notre

Dame, een arme mismaakte zot, met een pathetische, hopeloze liefde voor een mooie zigeunerin. Op de plaats waar mijn hart had gezeten bevond zich nu een klomp ijs. Ik sloop stilletjes weg. Eén hand hield ik links tegen mijn borst gedrukt, de hele weg naar huis, maar het werd daar niet meer warmer.

We vlogen naar Porto en bewonderden de indrukwekkende rijen met gestapelde vaten port in de pakhuizen en de rekken vol stoffige flessen in de bovengrondse portkelders. Na een rustige nacht in een vijfsterrenhotel middenin het oude centrum van de stad, togen we op weg naar het wijngoed in de Dourovallei. We kregen een splinternieuwe BMW sportwagen met open dak mee, in donkergroen metallic met kuikentjesgele leren bekleding.

Ik reed: ondanks mijn geringe lengte was ik degene met de meeste rijervaring. Het was een waar genot om de kleine, wendbare sportauto te mogen besturen. Liselot zat tussen Alex en mij ingeperst, en slaakte bij elke bocht een gillette. Er was veel langzaam verkeer, voornamelijk aftandse pick-ups met tonnen en manden druiven die onderweg waren naar de dichtstbijzijnde wijnmakerij. In de glooiende, terrasvormige gaarden aan beide zijden van de weg waren mannen, vrouwen en kinderen bezig de trossen met kleine schaarmpjes af te knippen. Hier en daar werden machines gebruikt, maar op de steile, smalle richels hoog boven de Douro werd het oogsten nog steeds handmatig gedaan. Rechts van ons slingerde de rivier in de diepte. Bij Régua staken we de Douro over en vervolgden we onze weg aan de andere zijde. We waren inmiddels al een paar uur onderweg. Een beetje geïrriteerd over onze langzame vorderingen, waagde ik me aan enkele iets minder

doordachte inhaalmanoeuvres. De gilletjes van Liselot werden schriller, en met boosaardig plezier legde ik er nog een schepje bovenop.

De snelle, wendbare wagen was een verlengstuk van mijn lichaam en we vlogen over de weg, haarspeldbocht na haarspeldbocht, tot Alex ineens zei: ‘Kan het niet een klein beetje minder?’

Er klonk een lichte trilling in zijn stem. Op dat moment had ik de auto graag tegen een olijfboom gezet, alleen om Alex’ gezicht te kunnen zien. Mijn woede over zijn verraad aan onze vriendschap, die ik diep had weggestopt, golfde naar boven en ik realiseerde me voor het eerst dat ik hem wilde straffen voor de pijn en de vernedering die hij me had bezorgd. In plaats daarvan keek ik opzij en glimlachte naar hem en Liselot. Dit was niet de gelegenheid waarop ik had gewacht om Alex te laten boeten voor zijn dubbelhartigheid. Als die zich zou voordoen, zou ik het weten. En ik zou handelen.

Ik nam gas terug en met een kalm gangetje reden we wat later langs de honderden meters lange rij vrachtwagens die op de weg stond te wachten bij de perserij van Quinta do Pinhão.

Alex’ oom John en zijn Portugese vrouw Felipa ontvingen ons allerhartelijkst. We werden onmiddellijk omringd met alle egards die een grote haciënda en een ruime staf mogelijk maakten. Nadat we ons hadden opgefrist in onze eigen ruime, romantisch ingerichte kamers, ontmoetten we elkaar op het beschutte terras voor cocktails. Felipa, klein, donker en levendig, hield de conversatie gaande met een gemak waar menig Britse lady haar om zou benijden. John besprak de werkzaamheden van die dag met de Australische

oenoloog van het wijngoed. Deze wijndeskundige, een rossige jongeman, maakte in april Australische wijnen en in september Portugese.

Na een eenvoudig, maar in grootse stijl opgediend diner van vispasteitjes met salade, kalfsfricandeau met druiven en een kaasplateau met een goed glas port, gingen we het traditionele treden van de druiven bekijken.

In de grote schuur stonden ongeveer veertig mensen in een vierkante, grijze granieten trog, de *lagar*. Onder het onbarmhartige tl-licht waren hun gezichten moe en wit. In een hoek ruiste een vervormd, melancholiek deuntje uit een piepklein transistorradiootje. Mechanisch hieven ze tegelijkertijd een knie een stukje uit de paarsrode brij, zetten hem weer neer, en hieven de andere. Het overgrote deel van de druiventreders bestond uit tieners tussen de veertien en achttien jaar. Verder waren er enkele echtparen en wat oude vrouwen, hun gerimpelde dijen bloot en kwetsbaar onder korte tennisshorts. Een man stond met een frêle jonge vrouw in danshouding. Ze hing tegen hem aan en zag eruit alsof ze ieder moment flauw kon vallen.

‘Ze hebben vanaf zeven uur vanmorgen druiven geplukt, en staan hier nu al sinds acht uur vanavond te trappen,’ vertelde de oenoloog.

Mijn romantische voorstelling van mooie zingende vrouwen die in tobbes druiven traden terwijl ze hun kanten rokken omhoog zwaaiden, was volkomen aan diggelen geslagen door het tafereel voor mij.

‘Mooi hoor, van die oude tradities,’ reageerde ik. Het cynisme dat van mijn woorden droop kon de wijnmaker niet zijn ontgaan, maar hij haalde zijn schouders op. ‘Ze zijn anders maar wat blij met de bijverdienste. Het is nu eenmaal altijd avondwerk omdat het koel moet zijn. De nieuwe

fermentatietanks hebben een waterkoelsysteem en kunnen vierentwintig uur per dag draaien. Dit duurt niet lang meer.'

Gelukkig maar, dacht ik bij mezelf. Alex, impulsief als altijd, had zijn broekspijpen opgestroopt en was in de *lagar* gaan staan. De stemming vrolijkte een beetje op en de tieners begonnen in paartjes met elkaar te dansen.

Ik keek naar Alex en ik was me er pijnlijk van bewust dat ik hem haatte. Ik haatte zijn spontaniteit, de gemoedelijkheid waarmee hij een slok wijn nam uit de tinnen kroes die rondging, de grapjes die hij maakte met de jonge vrouwen, die opfleurden onder zijn aandacht. Ik haatte hem zoals alleen de onfortuinlijken de fortunlijken kunnen haten. In een soort waas van woede en pijn voelde ik me op een eigenaardige manier verbonden met de arme druivenplukkers, die zich zo makkelijk lieten betoveren door deze charmante geprivilegieerde nietsnut die ze later ongetwijfeld belachelijk zou maken tegenover zijn vrienden. Tenslotte leidde Alex zijn luie rijke leventje mede over hun ruggen, zo vertelde ik mezelf. Een vaag plan kwam in me op om hier wraak te nemen op Alex, op een manier die te maken moest hebben met de kale oude schuur en de granieten *lagar*. Opeens leek me dat heel toepasselijk.

John kwam naast me staan en in een poging om gewoon te doen, informeerde ik naar de partij vintages van een zeer veelbelovend jaar waarover ik met Alex had gesproken.

John glimlachte vaag. 'Sorry, ouwe jongen. Je bent te laat. Een uur om precies te zijn. De laatste grote partij is opgekocht. Ik kan natuurlijk nog wel voor een doosje zorgen, maar we houden uiteraard zelf ook het nodige in voorraad, begrijp je, en meer kan ik niet doen.' Hij begon

over andere partijen en de winstkansen die deze boden, maar ik hoorde niet eens wat hij zei.

Ik kon geen woord uitbrengen. Opgekocht, mijn neus. Alex was me voor geweest! Was dit zijn idee van een practical joke? Ik had het gevoel alsof ik zou stikken in mijn verontwaardiging, maar ik glimlachte vaag naar John en zei dat ik erover zou denken. Vervolgens liep ik de schuur uit naar Alex toe, die, onhandig balancerend bij een klein buitenkraantje, vruchteloze pogingen deed om zijn benen weer een normale kleur te geven. Zijn huid zou nog wel enige tijd roodachtig blijven.

‘Ik moet je spreken,’ fluisterde ik hem toe.

Hij keek op van de vlekken op zijn compleet bedorven broek, een vrolijke tinteling in zijn ogen. ‘Zeg maar op.’

‘Hier. Om een uur vannacht.’

Ik wist dat hij me verbaasd nakeek toen ik me even later bij het gezelschap excuseerde en wegging. Ik wist ook dat hij er zou zijn.

Ik had niet verwacht dat het zo donker zou zijn in de schuur. De grote schuifdeur stond gedeeltelijk open en een streepje maanlicht liep diagonaal over de *lagar*, waar het gistende druivensap, zwart als geronnen bloed, lag te glimmen. De pitten en schillen waren naar de oppervlakte gedreven en het bobbelige oppervlak van de drabbige vloeistof zag er sinister uit. Ik naderde geruisloos tot ik half achter, half opzij van Alex stond, die peinzend naar een kier in het dak boven zijn hoofd keek. Ik zag alleen zijn klassieke profiel waarlangs het maanlicht streek, een witte lijn die oplichtte in de duisternis: de stevige, rechte neus, het hoge voorhoofd. Hij zag er jong en nobel uit, als een held uit een sage.

Ik weet niet precies wat ik van plan was geweest, maar toen ik zijn gezicht zo afgetekend zag, verloor ik compleet mijn verstand. Alex had het recht niet om er zo uit te zien. Ik had van hem gehouden en hij had met zijn prachtig gewelfde lippen woorden van vriendschap gesproken, terwijl diezelfde lippen achter mijn rug om spotlachten over mijn ongeluk.

Ik nam een aanloop en stootte hem met mijn schedel vol in de rug. Hij tuimelde zonder een kreet voorover, struikelde over de granieten rand en plonsde in de *lagar*. In het donker hoorde ik hem spetteren en wat verbaasde geluidjes maken. Happend naar adem liep ik de schuur uit, de tuin door, het huis in, tot ik mijn slaapkamer had bereikt. Mijn hart bonkte en ik ging op de rand van het bed zitten om tot rust te komen.

Het kon me niet eens meer schelen of Alex me al dan niet had herkend toen ik wegliep. Ik betwijfelde of hij de gelegenheid had gehad om nog iets op te merken, te horen aan zijn drukke gespetter in de *lagar*. Hoe dan ook zou ik ontkennen dat ik hem dit geintje had geflikt. Het kon immers net zo goed de jaloerse vriend van een van de pluksters zijn geweest? Ik zou gewoon zeggen dat ik onze afspraak was vergeten. En de volgende keer zou ik er weer zijn om hem een beentje te lichten als de kans zich voordeed... En de keer daarop weer... Ik wist zelf niet precies wat ik me daar nu bij voorstelde, maar het idee alleen al gaf me grote voldoening. Alex zou er spijt van krijgen dat hij mijn vriendschap niet op waarde had geschat. Ik strekte me uit op het bed en met een bittere glimlach op mijn lippen sliep ik ten slotte in.

De volgende morgen stond de huishoudster buiten te roepen voor de schuurdeur. Ik schoot overeind, en hoewel ik niet

verstond wat ze zei, was de urgentie in haar stem duidelijk genoeg. Zo snel ik kon hobbelde ik in mijn kamerjas naar de trap af en ik bereikte ongeveer tegelijk met John en Felipa de schuur. Liselot en de Australiër volgden even later, met achter hen de rest van het bedienend personeel.

We dromden door de deuropening, en omdat ik zo klein ben was ik een van de laatsten die geconfronteerd werd met Alex' lijk. Hij lag met zijn hoofd voorover en zijn armen gespreid in de *lagar*, drijvend in een zee van pitten en schillen. Toen ze hem omdraaiden, zag ik met afschuw dat zijn gezicht streperig rood verkleurd was, en dat zijn neusholten en mond geblokkeerd waren door druivenschillen. Het leek alsof er liters bloed over zijn gezicht waren gestroomd, die hier en daar stolsels hadden achtergelaten. Liselot kreunde en begon in een hoek te kokhalzen.

Ik begreep het niet. Ik zal het denk ik nooit helemaal kunnen bevatten, maar aan de vreselijke wond op Alex' achterhoofd te zien leek het erop dat hij, worstelend in de glibberige massa, was uitgegleden. Kennelijk was hij achterover met zijn hoofd tegen de granieten rand van de *lagar* geslagen en bewusteloos geraakt. Hij moet zijn verdronken in tachtig centimeter vloeistof. Niemand kon uitleggen wie of wat Alex midden in de nacht in de *lagar* had doen belanden. Er kwam uiteraard politie bij. Iedereen werd ondervraagd: de oom en tante die wellicht zouden profiteren van Alex' aandeel in het familiebedrijf, de druivenplukkers en de bedienenden die misschien een grief koesterden. Alleen Liselot en ik werden met merkwaardig zachte hand aangepakt. We werden wel ondervraagd, maar we waren allebei zo compleet ondersteboven van Alex' dood dat het

bij niemand opkwam dat een van ons tweeën er in de verste verte iets mee te maken kon hebben.

Het leek voor een buitenstaander misschien op oprecht verdriet, maar in feite was er geen precedent voor mijn gevoelens. Ik wist zelf nauwelijks hoe ik mijn emotionele reactie had moeten omschrijven: een mengeling van schrik, verbazing en schuldgevoel uiteraard, maar toch ook een corrupte vorm van bevrediging, het grimmige gevoel dat er recht was geschied. Ik weet het, dit klinkt verschrikkelijk, maar het is de waarheid.

Heimelijk koesterde ik het bizarre idee dat ik gewroken was door een hogere macht. Ik had een kleine afstraffing willen uitdelen, maar het grillige lot had zich ermee bemoeid. Vreemd genoeg was ik tegelijkertijd radeloos, troosteloos verdrietig. Alex was mijn beste vriend geweest, mijn enige vriend. Ik had nog nooit zoveel van een levend wezen gehouden en nu was hij dood. Dat hij mijn liefde niet waard was geweest, deed daar niets aan af.

Natuurlijk waakte ik ervoor dat iemand deze gedachten van mijn gezicht kon aflezen. Ik gedroeg me als een geslagen man, ik troostte de geschokte Liselot zo goed ik kon, kortom, ik droeg mijn verdriet zichtbaar doch manhaftig. Toen alle vragen en verhoren eindelijk voorbij waren, gaf Liselot te kennen dat ze het liefst onmiddellijk terug naar Londen wilde. Dit was heimelijk ook mijn eigen wens, en met gespeelde tegenzin bood ik aan haar met de auto naar Lissabon te brengen en samen met haar terug te vliegen. Alex' familie zou verder voor het lichaam zorgen, en iedereen was dankbaar dat ik het half hysterische meisje onder mijn hoede wilde nemen.

‘Je bent veel te goed,’ zei Liselot zachtjes toen we het landhuis met een zucht van opluchting achter ons hadden gelaten en langs de rivier in de richting van de kust reden. Ze had sinds de tragedie de gewoonte aangenomen om bij alles wat ze zei kleine, ingehouden snikjes te produceren. ‘Met tranen in haar stem’, zo denk ik althans dat ze het las uit het script dat ze voor zichzelf als diepbedroefde vriendin had opgesteld. Het irriteerde me mateloos. De afgelopen dagen had ik steeds op mijn hoede moeten zijn, en nu ik alleen was met Liselot, die ik nooit serieus had genomen, vergat ik de pose die ik mezelf had aangemeten.

‘Ja, ja,’ snauwde ik zonder er bij na te denken. ‘Zo ben ik, hè? Die goeie ouwe Quasimodo.’

Ze was zo verbaasd dat ze vergat verder te snikken.

‘Wist je dat, dat Alex je zo noemde?’

Ik gaf geen antwoord.

‘Weet je,’ zei ze sentimenteel, en de tranen klonken weer door in haar stem, ‘Alex was gewoon gek op die oude zwart-witfilm, *De Klokkenluider van de Notre Dame*. Ik geloof dat hij hem wel tien keer heeft gezien. Hij was een groot bewonderaar van Charles Laughton en hij zei altijd dat jij hem zo aan die acteur deed denken. Quasimodo was zijn lievelingsrol. Zo tragisch, zei hij, Alex bedoel ik, een goede man die om zijn uiterlijk wordt veroordeeld. Hij zei altijd...’ Ze begon nu echt te snikken, met lange uithalen.

Ik reed verder, mijn ogen strak op de weg gevestigd. Werktuigelijk nam ik de ene haarspeldbocht na de andere.

Toen ze haar stem weer in bedwang had, vervolgde ze: ‘Je hebt geen idee hoezeer hij op je gesteld was. Weet je dat hij dit reisje speciaal voor jou had georganiseerd?’ Het leek erop alsof ze weer zou gaan huilen, maar in plaats daarvan voegde ze eraan toe: ‘Hij kwam hier om een partij

port voor jou te kopen, als cadeau. Ik zei nog dat hij je dan beter niet kon meevragen omdat je zelf al van plan was iets te kopen, maar je kent Alex. Hij dacht dat hij het wel kon regelen zonder dat je het merkte. Hij zei dat jij zoveel voor hem deed, en dat hij jou nu eens wilde verrassen.’

Ik zag vanuit mijn ooghoek dat ze even haar bevallige schouders ophaalde, alsof ze het daar niet helemaal mee eens was. Die kleine oogbeweging was ons fataal.

In de Dourovallei kun je geen moment je aandacht laten verslappen achter het stuur. Zeker niet wanneer je in een snelle sportauto zit en veel te hard rijdt. Ik weet niet wat me bezielde om te gaan inhalen terwijl Liselot tegen me aan het praten was, op zo'n smalle weg en bij zo'n onoverzichtelijke bocht. Ik weet alleen dat het me spijt dat ik het heb overleefd.

Liselot bofte: ze zal alleen de komende twee jaar geen audities kunnen doen, totdat de plastische chirurgen hun werk hebben volbracht. Daarna zal ze weer zo goed als nieuw zijn, beter misschien zelfs, want ik kan me zo voorstellen dat Liselot volop van de mogelijkheden gebruik zal maken die ze haar zullen bieden en ook de kleine onvolkomenheden die haar gezicht nog enig karakter gaven, zal laten gladtrekken.

Ikzelf heb mijn gezichtsvermogen voorgoed verloren en zal mijn leven lang pijnstillers moeten slikken om mijn bestaan een beetje draaglijk te houden, zeggen de dokters. Het kan me allemaal weinig schelen. Het enige probleem is dat schrijven zo moeilijk gaat als je blind bent. Ik ben nu al dagen bezig, met grote vellen papier en een liniaal,

schrijvend met potlood omdat ik met een balpen niet kan zien wanneer de patroon leeg raakt. Ik heb mezelf niet de tijd gegund om een handige blindentechniek te leren, en mijn verhaal inspreken op een apparaat vond ik te gemakkelijk, te vluchtig. Mijn bekentenis moet zwart op wit staan, een tastbare nalatenschap van een waardeloos leven. Nu deze omslachtige taak is volbracht, de laatste die ik mezelf gesteld heb, heeft het voor mij geen zin om hier nog langer te blijven.

De voorraad pijnstillers die ik van de artsen naar huis heb meegekregen is meer dan voldoende om mijn vertrek uit deze wereld te bewerkstelligen. Ik zal ze wegspoelen met een paar glazen goede port.

*Dit verhaal verscheen eerder als *Dood aan de Douro* (2009)